

FYLLINGSDØLEN

Medlemsblad for Fyllingsdalen Historielag

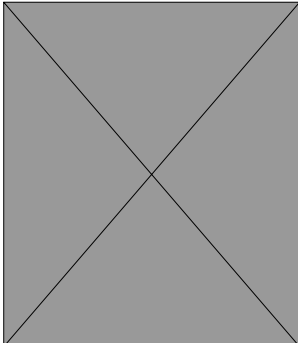
Nr. 2-2015 12. årg.

Svartatjørna

Foto: Aud Sælensminde

Styrelederen har ordet

I år er det 60 år siden Bergen Kommune kjøpte 12,5 km² av Fana Kommune og Fyllingsdalen ble en del av Bergen Kommune (i 1955). Det var mangel på byggeland som førte til denne handlingen.

Og så var det prisen da – 1,5 mill. var kompensasjonen (kjøpesummen). Det var ikke store summen for en hel dal. I dag får vi ikke en aksjeleilighet for denne summen.

Det måtte vel gå slik, selv om mange den gangen synes det var både trist og vemodig. Frodige gårder og jordbruksland gikk tapt for alltid.

Men tross alt må vi takke planleggerne for at de fikk formet Fyllingsdalen til en vakker og grønn dal som vi i dag er stolte av. Og ikke minst, vi fikk et sted å bo.

Styret holder fremdeles på med jobbing i Sælen-elven. Utenom styret er det mange som er interessert i prosjektet med selve elven, men også saken som sto ved elven. Det er et stort prosjekt som tar sin tid. Vi kan også fortelle at det er bra med gyteørret i elven, så her kan vi forhåpentligvis, med tiden, ta opp igjen gamle fisketradisjoner.

På web-siden vår «fyllingsdalenhistorielag.com» vil du finne mange nyttige opplysninger. Det kan være verdt et besøk på denne siden.

I dette nr. av Fyllingsdølen vil du kunne lese om en tidligere hytte i Nipetjernet, om et av dalens borettslag, en ny historie fra «min barndom», om «Dalen mellom de sju fjell», om et av våre medlemmers oppvekst under krigen, og om «Krohnegårdsmarsjen». I tillegg får du en del av våre «faste poster». God fornøyelse.

En riktig god jul og et godt nytt år til dere alle.
Tor Stokke

Hytten Dovre

Tekst: Bjarne Breistein og Foto: Privat

Dovre var hytten som lå på holmen i Nipetjernet. Det begynte som en guttehytte noen år etter forrige århundreskiftet. Det var en gjeng gutter fra Nygård i Bergen som bygget en enkel hytte på holmen. Disse guttene gikk mye på tur i området Kanadaskogen og Lyderhorn.

Bjarne Johnsen, Sivert Sørensen, Kristian Pedersen og Kristoffer Johan Mæland var noen av dem.

Hvem som ellers eide hytten og brukte den har vært et uklart spørsmål opp gjennom årene og vi har fått mange forskjellige svar. Men «Fyllingsdølen» har vært i kontakt med familien som nå eier holmen og området rundt, i alt ca. 43 mål, og kan fortelle «hele historien».

Fra høyre, Magna Henrikke, Ruth, Berit og Kari (barnebarn)

I begynnelsen betalte guttene årlig leie til gården Øvre Fyllingen (b.nr.1). Etter en tid overtok Mæland hytten alene, i 1924 – 25, og familien tok den i bruk. Mæland, f. 1891, giftet seg i 1923 med Magna Jørgensen, f. 1896, i Laksevåg kirke. Hun var datter av lensmannen i Laksevåg, Anton Jørgensen. De fikk barna Magna Henrikke, f. 1924, Ruth, f. 1926, Haldis, f. 1929 d. 1990, og Berit, f. 1933. De bodde nå i Dokkebakken i Bergen og senere flyttet de til Ole Irgens vei. Hans yrke var avdelingssjef / fullmektig i Storebrand.

Familien brukte hytten jevnlig i hele denne tiden, og barn og barnebarn har mange gode minner fra området ved Nipetjern. Det ble også bygget naust på holmen. Hyttens stue var på ca. 10 m² og kjøkkenet på ca. 2 m². Det var også en hems som ble brukt til soveplass for barna, den var ca.8 m².

Området rundt Nipetjern ligger i uveisomme trakter og består vesentlig av bergnabber, myr og skogmark. Familien Mæland utnyttet området så langt de hadde behov for i forbindelse med sine opphold. Vann hentet de fra en oppdemmet bekk i østsiden av tjernet. De tok tørreved – til dels ved felling av døde trær – til brensel i hytten, under krigen også til sin bolig i Bergen. De plantet også noen bærbusker, og under krigen dyrket de også litt poteter.

Mæland gjorde også forsøk på å sette ut ørretyngel i tjernet. Da det mislyktes, satte han ut et fåtall ørreter som ga grunnlag for et beskjedent fiske.

Kristoffer Mæland heiser flagget

For å komme ut og inn fra hytten

hadde han en lur måte. Han hadde en liten enmanns båt liggende gjemt i skogen. Da de ankom tjernet fant han båten og padlet alene over til holmen. Der tok han den store båten og fraktet familien over med. Da de reiste hjem fra hytten gjorde han det omvendt.

Om vinteren gikk de over på isen. Nipetjern var et mye brukt sted til å gå på skøyter fordi isen ble tidlig trygg. Der kom det mange gutter og jenter både fra Fyllingsdalen og Laksevåg.

Familien gikk vanligvis fra Vestlund og opp Seljedalen når de skulle til hytten. De hadde en del samkvem med andre hytteeiere uten at barna husker noe spesielt ang. det. Viggohytten lå jo like bak oppå Gravdalsfjellet. Brattheim ligger ikke langt

Kristoffer Mæland med litt av fangsten

unna. Skogly ligger litt lenger fra.

I 1928 kom han over et kart som viste at hytten lå i Laksevåg og tilhørte gården Lyngbø. Da opphørte leieinnbetalingen til Ø. Fyllingen.

Mæland henvendte seg til flere grunneiere i Laksevåg. Han ønsket å kjøpe holmen i Nipetjern. I 1933 opprettet han kjøpekontrakt med Olaf Lyngbø, eier av b.nr.13, om holmen. Den ble ikke tinglyst. I 1935 ble det holdt skylddeling. Da ble to parseller, b.nr. 55 og 56, utskilt fra h.h.v.b.nr.1 og 13 av g.nr.48 (Lyngbø). De omfatter begge sidene av vannet og holmen. Den delen som lå helt i øst tilhørte Fyllingen. Navnene på eiendommene var Dalehagen (55) og Nipehaugen (56).

Kristoffer Mæland fikk skjøte på disse parsellene fra eier av b.nr.1 Ole Olsen Lyngbø og eier av b.nr.13 Olaf Olsen, utstedt 25. mai 1935, tinglyst 4.juni s.å.

I 1964 sendte Laksevåg Kommune skriv til grunneierne rundt Gravdalsvassdraget, hvortil Nipetjern tilhører. Det var på tale å utbygge vassdraget videre til drikkevannsforsyning, og at kommunen i den forbindelse ønsket å forhandle med grunneierne om en klausulering av nedslagsfeltet. Dette ble det ikke noe av.

Men det var foranledningen til at

Gunnar Simonsvik på br.nr.8, tok til å undersøke hvilke områder som hørte inn under bruket som han eide.

Oppmålingsvesenet i Laksevåg sine undersøkelser tydet på at Mælands eiendom (br.nr. 55 og 56) ikke hadde tilhørt br.nr.1 og 13, men bruk nr.8.

Den 10.november 1964 ble det begjært grensegangsförretning for å få fastslått grensene for br.nr.8.

Det ble fastslått at dersom grensene for br.nr.8 mot 1 og 13 ikke var endret etter skylddelingen av br.nr.8 fra br.nr.5 i 1888, måtte de to parsellene som i 1935 ble utskilt, ligge på bruk nr.8 sin eiendom. Det hadde blitt gjort en grov feil.

Herredsretten.

Kristoffer Mæland døde i 1965. Eierne av bruk 8 reiste sak ved Sotra herredsrett mot Kristoffer Mælands dødsbo, ved gjenlevende enke.

Sotra herredsrett avsa dom 12.februar 1968. Retten kom frem til at det ikke forelå samtykke fra eierne av br.8, og at det heller ikke forelå passivitet fra eierne side.

Retten fant imidlertid at Mæland hadde hevdet eiendomsrett til holmen, derimot ikke til området rundt tjernet. Mælands arvinger fikk ad-

komst til holmen over br.nr.56 langs den sti som hittil har vært brukt.

Lagmannsretten

Kristoffer Mælands dødsbo ved gjenlevende hustru og barn – Magna Mæland, Magna Henrikke Mæland, Haldis Monsen, Ruth Mæland og Berit de Lange – påanket dommen til Gulating lagmannsrett som avsa dom 28. mai 1969. Retten kom, i likhet med herredsretten, enstemmig til at Mæland hadde hevd på eiendomsrett til holmen. Med hensyn til området rundt tjernet fant et flertall at eierne av br.8 lot det gå nesten 30 år uten å foreta seg noe, enda de visste at de fraskilte parseller var utgått fra br.nr.1 og 13, måtte ha den virkning at de måtte regnes for å ha godkjent Mælands eiendomsrett til fordel for ham. Domsslutningen ble at Mælands dødsbo kjennes eiendomsberettiget til g.nr. 48 br.nr. 55 og 56 i Laksevåg, inkludert holmen.

Høyesterett

Eierne av bruk 8 påanket så dommen til høyesterett. Deres påstand var at de to parsellene tilbakeføres til deres bruk, men med unntak av holmen. Arvingene i dødsboet etter Kristoffer Mæland tok til gjenmæle, og mente at eierne av bruk 8 visste i nesten 30 år at eiendommene var utgått fra feil bruk uten å gjøre noe med det.

Hytte brent ned

En hytte i Bergen er helt ubemerket blitt flammens rov i løpet av de siste fjorten dagene. Politiet fikk melding om brannen i helgen, da eieren hadde vært for å se til hytten og fant den totalskadet. Hytten lå på en holme i Nipetjern på Lyngbø. Eieren har en mistanke om at ubudne gjester har hatt opphold i hytten, idet den tidligere har vært utsatt for skadeverk.

begge parsellene inkludert holmen, og er fremdeles eierne i dag.

Fru Magna Mæland, konen til Kristoffer Mæland døde i 1975 nær 79 år gammel, og fikk dermed oppleve den positive dommen.

Hytten brant ned i februar 1977 ved at fremmede hadde tatt seg inn ulovlig. Naustet stod lenger, men falt til slutt sammen.

B.T. febr 1977

Mæland ervervet eiendommen i sin helhet ved hevd og bruk i god tro i hevdstid.

Dommen, den 4. desember 1970, lød slik at etterkommerne etter Kristoffer Mæland fikk eiendomsrett til

Kilder: Berit de Lange

Magna Henrikke Mæland

Ruth Mæland

Kari Joachimsen

Gunnar Vestlund

Norsk Rettstidende

Kristoffer Mæland, konen Magna og datteren Ruth.

Borettslag i Fyllingsdalen

Tekst og foto: Maila Solheim

Holtet borettslag

Holtet borettslag ble stiftet 17. mars 1966 og består av 101 4-roms rekkehus spredt over et område på ca. 65 dekar, og omfatter Peer Gynts vei, Mor Åses vei og Jutulfareet. I tillegg kommer 23 garasjer som eies av andelseiere, organisert i eget andelslag. De fleste rekkehusene har i ettertid fått terrasser som i sin helhet er finansiert av andelseierne selv. Det samme gjelder for eventuelle tilbygg.

Rekkehusene ligger fint plassert i en skråning med utsikt mot sør og øst, og har avkjørsel fra Krokattjønneveien. Spesielt de øverste husene har flott utsikt, noen mot Sælenvannet og Strømme og noen i retning Løvstakken. Alle husene var opprinnelig like store, ca. 116 m² inkl. innvendige boder, men har to forskjellige planløsninger. Ti hus har inngangspartiet nede ved soveromsavdelingen og

de resterende inngangen oppe i hovedetasjen. Beboerne har anledning til å søke om og bygge garasje på sin tildelte parkeringsplass. Dette må den enkelte i sin helhet bekoste selv, og garasjene kan senere kun selges til andre beboere i borettslaget.

Fra 1993-1998 fikk boligene nye vinduer og ny kledning på stue- og kjøkkensiden, samtidig som det ble

etterisolert, og i 2014 ble fornyelse av endegavlene avsluttet. Akkurat nå er det lekeklassen i borettslaget som får en tiltrengt oppgradering. I tillegg har det blitt gjort nødvendige utbedringer på kloakknett i deler av borettslaget, og tiltak for å fjerne for høyt radoninnhold i grunnen under husene er også utført. I løpet av neste år skal alle husene og garasjene få et nytt malingsstrøk - denne jobben blir utført av beboerne selv.

Intervju med Liv Røneltv

Liv forteller at hun har bodd i Jutul-faret siden 1988. Da kom hun og de to døtrene fra Ørnahaugen borettslag, hvor de trivdes godt, men leiligheten der ble i minste laget etter hvert som døtrene ble eldre.

”Holtet borettslag er et trivelig sted å bo”, sier Liv. ”Mange av dem som vokste opp her flytter tilbake når de

har fått egen familie, så nå har vi endel småbarnsfamilier her, og det er kjekt”, syntes hun. Hun forteller videre at det finnes flere sosiale arrangementer og tiltak i borettslaget, f.eks. på 17. mai. Da kommer skolekorpset på Varden skole marsjerende opp til garasjelegget nede ved Kroatjønneveien. Der samles både barn og voksne og så er det felles tog, via Hesjaholtet, til Varden skole for videre feiring av dagen.

St.Hansaften er det også hyggelig samvær, med bål på fotballbanen, leker og utdeling av premier og selvfølgelig grilling for både barn og voksne. ”I år tok jeg med barn og barnebarn og vi koste oss både store og små”, forteller hun. ”Litt spesiell er likevel adventsfeiringen”, mener Liv, ”da tennes lys i de store granene som ligger nedenfor Jutul-faret, like ved Kroatjønneveien. Der samles vi og det serveres gløgg og julekaker, og vi synger julesanger”! Dette skjer første søndag i advent hvert år, og er et populært innslag i juleforberedelsene.

Liv forteller videre at i 2006, da det var 40 år siden Holtet borettslag ble stiftet, ble det arrangert stor jubileumsfest for hele borettslaget. Festen fant sted i klubbhuset til Fyllingen fotball, og det ble feiret med god mat og drikke og dans til langt på natt. ”Det var miljøutvalget i bo-

rettslaget som sto for arrangementet, og alle de 80 fremmøtte var visstnok veldig fornøyde med festen”, forteller Liv.

Det blir avholdt dugnad hver vår og høst, da blir det raket, stelt og plantet til glede for alle i borettslaget. Etterat jobben er gjort byr dugnadsutvalget på vafler og kaffe. ”Ellers har vi to flinke pensjonister her som fungerer som vaktmestre”, fortsetter hun, ”de klipper plenene og buskene på fellesarealene og holder det ryddig og fint. Det er forresten ikke ofte det er hus til salgs her i borettslaget, det ser ut for at folk blir boende. I fjor ble det solgt kun ett rekkehus her – og det gikk til over

3 millioner, mens innskuddet i 1966 var på 28.500,-!”

Liv har nylig oppgradert leiligheten sin og har fått en lys og veldig trivelig bolig. ”Her er lite trafikkstøy og et fredelig boområde på alle måter. Vi har naturen like rundt oss, og alle turmulighetene i Kanadaskogen ligger bare en kort gåtur unna. Samtidig har vi gode bussforbindelser både til Oasen og sentrum, og skoler og barnehager i nærheten. Vi har alt vi trenger og vel så det. Så her blir jeg nok boende lenge!”, avslutter Liv.

Vi takker våre annonsører

SEVILINGENIER
BJARTE FYLLINGEN A-S

Auto 23

ESSO Butikk

OASEN SERVICENTER A/S

Innefører: Karsen Seierstadi
Folke Bernadottersvei 54 - 5147 Fyllingsdalen
Telefon 55 18 80 80 - 55 18 27 44 - Fax 55 18 54 99

Fyllingsdalen Historielag takker
Fyllingsdalen og
Laksevåg Kulturkontor for godt
samarbeid og
støtte til driften av laget.

BERGEN KOMMUNE

**Fyllingsdalen og Laksevåg
kulturkontor**

Ordtøke på fanamål

Tekst Kjell Sælensminde

Ein gong på 1930-talet tok «Måldyrkingsnemndi i Fana Mållag» på seg å samla inn ordtøke på fanamål. Det var bonde Ola L. Flæsland som samla desse, og seinare fekk med seg Mons J. Flæsland og Rolv R. Skre for å få «stavemåten so nær talemålet som råd er utan å bruka «ljodskrift». Denne ordtøkesamlinga har vi fått lov til å sitera frå her i bladet. Ordtøke er livsvisdom, her kan du finna mange gode «ord for dagen».

Tjuven trur kvar mann stel
Ser du katten og ho'n, so ser du og matmoræ
Når solæ fer i vest, arbeida dan late best
Da kosta ikkje penga te vera høfle
Helsa æ be're enn penga
Dan late bere seg før i hel før han går seg i hel
Fjedlæ æ kje so høge at ikkje trodlæ finns
Dan so gape før høgt, kann få kjakane or le
Da æ brotne kvesta i adle skoga
Kåt fole vert ofta og hest
Tomaste akse ber hove høgaste

Redaksjonen ønsker leserne en
riktig god jul og et godt nytt år!

Redaksjonen har bestått av:
Kjell Sælensminde (leder)
Bjarte Breistein og Maila Solheim

Min barndom

Tekst: Reidunn Opskar

Foto: Maila Solheim

Jeg ble født 26. juli 1939. Hjemmefødsel i en loftsleilighet på gården Østre Sælemyr. Det var ganske dramatisk da jeg hadde navlestrengen to ganger rundt halsen. Far sa jeg var både blå og skjeiv! Året etter flyttet vi til Løvestakkskiftet, da var krigen brutt ut.

Jeg husker mange små glimt fra årene der. Husker Ellinor Mikkelsen som trillet meg i sportsvognen, husker dukkevognen min som var i lyseblå finer og hadde vindu i celluloid på sidene av finertaket. Jeg hadde venninnene Liv Knarvik og Randi Monsen. En dag fikk vi en vill tyskerhest etter oss, vi ble reddet i siste liten. Utrolig hva jeg husker fra

3-4 års alderen! I leiligheten var det et lite vindu hvor det gikk en trapp på utsiden. En dag ser jeg at mine sportsvognhjul forsvinner opp trappen. Det var en av guttene i nabolaget som skulle lage seg kassabil! Far kom heldigvis og reddet situasjonen. Det var krig og sikkert vanskelig for de voksne, men vi minste tenkte ikke så mye på det. Vi satt på murkanten og sang "Flyalarm, på hovve ned i kjelleren - faren over, på hovve opp igjen"!

Mor og far ville bort fra Løvestakkskiftet, vi kom for tett på tyskerne. Vi fikk forpakte Sætregården i Åsane til far skulle overta gården i Fyllingsdalen. Gården i Åsane var et roligere sted, med et gammelt mørkt hus. Et eldre ektepar bodde i leiligheten i andre enden av huset. Jeg husker Johannes, som laget leketøy, det var et hjul på en stang med noen høner som bøyde seg og liksom plukket korn når hjulet gikk rundt. Jeg var første jenten i familien, og vi hadde noen tanter som var flinke til å sy, så jeg hadde mange fine kjoler selv om det var krig. De var gjerne omsydd etter noe gammelt. Hjemmestrikkete strømper som klødde veldig, og tresko. Barnebarna mine ler godt når jeg forteller om underliv og stropper med knapp i strømpen! Far var en "handyman", han laget en rattkjelke av noen gamle meier

fra en spark, og en styreanordning med vaier og et ratt, bremsen var en vevskjei. Den var flott og stor og hadde plass til mange, den ble også brukt når de voksne skulle på sangøving i Hordvik. Krigen tok slutt. Jeg glemmer aldri 17. mai det året! Vi fikk samlet alt av bunadsting og flagg som fantes i familien, så alle kunne være så fine og norske som mulig. Herlige minner for alle, også for meg som bare var seks år.

Det var tid for å reise hjem igjen til Fyllingsdalen. Far skulle overta gården Sælensminde, som lå der Spektrum ligger idag. Bestemor og bestefar skulle bygge seg nytt hus oppi haugen. Det var folksomt på gården den gangen. Flere av søsknene til far bodde fremdeles hjemme, det var mange som ville oppdra oss ungene (ikke rart at vi ble bra folk, he he!)

I 1946 begynte jeg på skolen. Første skoledag med lysblå kjole, jeg øvde meg hele veien på å hilse og neie. Frøken Drange var læreren vår første året, senere kom frøken Hatlestad. I friminuttene lekte vi inntil vegge, hoppet tau, hinket paradiss, lekte himanhær og pikken (sisten). Vi hadde heldigvis kort skolevei, men tenker ofte på dem som måtte gå fra Bjørge gjennom skogen. Vi var endel jenter fra Fyllingsdalen som begynte på «turneren» på Melkeplassen, partiet som jeg gikk på hadde 100 jenter. Hver sommer hadde vi oppvisning, da startet vi nede på Laksevåg og marsjerte til

Melkeplassen, alle partiene: jenter og gutter, damer og herrer. Vi hundre jentene hadde blå ballongbukser, hvite bluser med matroskrage, røde hårsløyfer og røde labber. Sikker et syn for guder! Jeg turnet til jeg var 15, da tok dansen meg!

Vi drev alltid på med noe, vi ungene. Vi hadde hoppestativ nede på marken og skihopp fra St. Hanshaugen (mest guttene). Vi jentene likte å leke med dukker, slike fiskelimsdukker som kom etter krigen. De var små, men veldig populære, og vi ble flinke til å sy klær til dem. Ellers hadde vi papirdukker og glansbilder. Lekestue på St.Hanshaugen, hvor vi også laget dyr av kongler og fyrstikker. Ellers måtte både broren min og jeg være med å jobbe på gården. Det var mange og lange gulrotsenger som skulle lukes og tynnes. Vi lå der i solsteiken og jobbet, ingen hadde solkrem, eller tenkte på at vi skulle ha noe på hodet. En gang fikk jeg solstikk og ble veldig kvalm og svimmel. Slåtten var strevsom, kom det en regnbyge midt i søndagsmiddagen, var det bare å sprette opp og redde tørrhøyet! Potetopptakingen var det verste, for da begynte det ofte å bli kaldt, men mor var flink til å motivere oss: "Vi skal kose oss med kakao etterpå"! Ferie var det aldri snakk om. Vi hadde noen turer til besteforeldrene våre på Fanavoll. Da var det bare å fylle opp lastebilen til Olaf Fyllingen, som var onkelen vår. Kjempegøy! Alt i alt vil jeg si at jeg hadde en fin barndom, Fyllingsdalen var en flott plass å vokse opp den gangen!

Skjellsord og utnamn

Tekst: Kjell Sælensminde

Vi har kome over ei samling skjellsord og utnamn som er samla av Jens Meidell Møllerup (1899-1961). Samlinga inneheld over 2000 ord. «Fyllingsdølen» har fått lov til å sitera frå samlinga. NB! Vi vil ikkje utan vidare oppmoda folk til å bruka desse orda, men det kan sjølv-sagt vere greitt å utvida ordkunnskapen vår om vi verkeleg skulle få bruk for nokre «beskrivande» uttrykk.

Denne gongen ord på K.

Kjeftausa/kjeftesmelle	ei som brukar kjeft både tidt og ofte
Kjipestril	ein/ei som kjem til byen med kipe
Kjisøge	velkjendt bergensuttrykk
Kjøtar	ikkje nett «reinrasa»
Kjøthove	er ikkje av dei klokaste
Kla kk	har ikkje funne opp kruttet
Klossmajor/klåneve	får ikkje ting til
Klovn	domskalle
Klodrian	ein som rotar det til
Klure/kløna	ein/ei som heller ikkje får ting til
Knehøna	ikkje til å lita på
Knisebøtta	flirer og ler i «utrensmål»

Visdomsord!

*Noen mennesker gir sine bekymringer
svømmeundervisning i*

Fra Lars Løvaas dagbok

Lars Løvaas (1870-1948) vokste opp på gården Løvås her i Fyllingsdalen. Han tok lærerutdanning og begynte som lærer på Sælen Skole i 1897. Fyllingsdalen Historielag har fått tillatelse til å bruke klipp fra Lars Løvaas sin dagbok her i «Fyllingsdølen»

Om ormebitt

2. juni 1908. Han Ingebrigt Sælen vart ormstangen igaar so dei måtte på sykehuset med han.

Om torvtaking

3. juni 1908. I kveld var me i torvmyri og tok opp 1000 torv.

9. juni 1908. I kveld var me i torvmyri att og tok opp paa lag 1 ½ tusind torv

10. juni 1908. I kveld var vi og i torvmyri og tok opp vel 1000 torv. Der er so vondt aa faa fat paa noko daa der er so myket rot.

Om familiens ekstraarbeid

7. juli 1908. Ho Anna hev vaska taket og glasi i skulestova, og eg hev vølt tre rivar til naboen og hogd litt ved.

Om åra som går

15. juli 1908. I dag er eg 38 aar gamal. Me var ute sleit burt noko ugras fyremiddag. Sidan hev eg kvitra og spartla, og i kveld var her nokre av «svigerinnene paa visitt» (Kona hadde 12 søstre. Red.)

Hobbygartnerens problem

20.juli 1908. Var ute i kveld og slo nokre fjøler paa den vesle mistbenken. Det er kome makk i gulerøtene vaare no, ser det ut til, so det vert vel ikkje so myket me fær av det slaget i aar.

Lars og Anna Løvaas

Om grønnsakhandel

24. juli 1908. Varmt. Hev lappa eit par sko og so hev me laga til grønnsaker til torget i morgo.

25. juli 1908. Varmt. Hev voret paa torget i dag og selt for yver 8,00. I kveld var me ute og fiska, men fekk lite.

Om arbeidet i fattigstyret

29. juli 1908. Sturtregn i dag. Skjeie og eg hev faret i byen i dag og gjenget um til dei fatige som me betaler fullt for. Dagen gjekk vel til det.

Fyllingsdalen, dalen mellom de sju fjell?

Tekst: Kjell Sælensminde Foto: Aud Sælensminde

Det er en kjent sak at Bergen er byen mellom sju fjell. Riktig nok er det delte meninger om hvilke fjell dette egentlig er, så listen over de sju fjell har endret seg opp gjennom tidene. I dag virker det som at det er enighet om at de sju er: Lyderhorn, Damsgårdsfjellet, Løvestakken, Ulriken, Fløien, Rundemannen og Sandviksfjellet. I alle fall er det her sju-fjells-turen går.

På samme måte kan vi kanskje si at Fyllingsdalen er «Dalen mellom de sju fjell». Kanskje blir det diskusjon også her om hvilke fjell det er, men vi utroper at Fyllingsdalens sju fjell er: Gravdalsfjellet, Damsgårdsfjellet, Olsokfjellet, Løvestakken, Gulsteinen, Knappenfjellet og Svartaberget.

I dette nr. av Fyllingsdølen og i de 2-3 neste, vil vi ta med en enkel billedreportasje som viser utsikten fra disse Fyllingsdalens sju fjell, kanskje vi kan friste noen til å besøke disse og med selvsyn konstatere de flotte utsiktspostene? Vi starter opp med utsikten fra Knappenfjellet.

Vi ser mot Vattlestraumen, med Bjørøy/Sotra bak

Mot øst ser du mot Haakonsvern og videre mot Sund og Fjell. Mot nord ser du til Lyderhorn og mot sør –vest får du oversikt over Fyllingsdalen med Løvestakken i bakgrunnen og mot nord/øst har du Vassteigen og Strømme.

Mot Haakonsvern

Bjerge med Lyderhorn bak til høyre

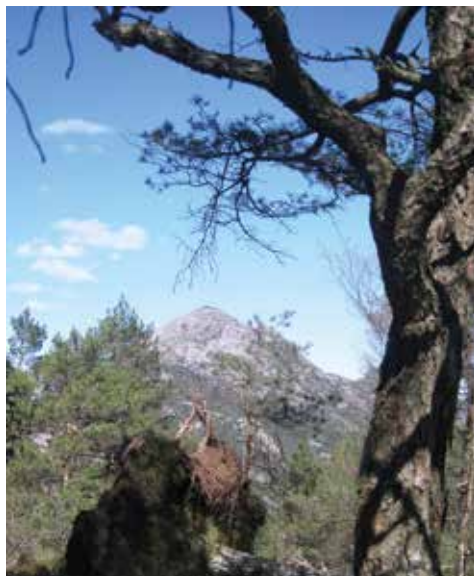

Fyllingsdalen med Løvestakken i bakgrunnen

Svartaberget ligger helt vest i Kanadaskogen, bratt opp fra Bjørndalen. Herfra har du en flott utsikt over hele Loddefjord og videre vestover mot Sotra og Øygarden. I sørlig retning ser du mot Flesland flyplass og videre sørover i fylket.

Storavatnet

Utsikt mot Lyderhorn

Askøy i bakgrunnen

Krohnegårdsmarsjen

Krohnegårdsmarsjen hadde dobbelt jubileum i år, det var dette året hele 60 år siden Fyllingsdalens store gangdronning, Hildur Engan, og mannen hennes, Anders Engan, tok initiativ til denne konkurransen.

Første årene var det en ren marsjkonkurrans med sterk deltaking av aktive gangere. En konkurranse som også Sælen Skole sluttet opp om, så deltakerantallet var på det meste godt over 200 gangere. Men etter noen år dabbet interessen og marsjkonkurransen ble nedlagt.

For ti år siden tok Fyllingsdalen Historielag «opp tråden» og har siden arrangert Krohnegårdsmarsjen hvert år i forbindelse med Kulturdagene i Fyllingsdalen og Laksevåg. Men nå er Krohnegårdsmarsjen en turmarsj og et familiearrangement. Traseen er den samme som før (stort sett), men vi har også en kortere løype for de minste eller de som ikke vil gå den lange løypen. Det er også innlagt en del spørsmål om lokalkunnskap som skal svares på, og etter turen er det samling i Ungdomshuset til kaffe, saft, vafler og premieutdeling. Årets marsj gikk etter programmet og tilbakemeldingene tyder på at det var en svært hyggelig dag for deltakerne.

Familien Haaland og andre koser seg med kaffe, saft og vafler. Torunn Fantoft og Arne Solheim med barnebarna Helene og Vilde koser seg i sofaen. Elin og Øyvinn løser oppgaver.

Lek og skole under krigen

Tekst: Jostein Solheim Foto: Privat

Da krigen kom til Norge og Bergen 9. april 1940 bodde mine foreldre og jeg i St. Hansstredet på Nøstet. Vi, som så mange andre, flyttet ut da tyskerne inntok byen. Vi reiste til Fyllingsdalen, til mine besteforeldre, som hadde gård der hvor Spektrum ligger idag. Etter en tid fikk vi leie kårhuset på Løvås gård, og slik ble vi nærmeste nabo til kanonbatteriet som tyskerne bygget på Løvåshaugen. Å vokse opp på en gård var morsomt og lærerikt. Jeg gikk mye i hælene på Ingebrigt Løvaas, som drev gården på den tiden. Av han lærte jeg mye som jeg har hatt nytte av senere i livet.

Min kusine, Solveig, og jeg begynte på Sælen skole høsten 1943. Tyskerne hadde da forlengst inntatt Løvåshaugen og andre steder i da-

len. Slik ble det, for oss barn, en del av hverdagen å se og møte tyske soldater til nær sagt alle døgnets tider. På skolen hendte det fra tid til annen at de kom og skulle bruke klasserommet, da ble vi bryskt kommandert ut. Jeg husker en gang jeg ble litt etter de andre for jeg strevde litt med å få lukket skolesekken. Da kom en av tyskerne, antakelig en offiser, og brølte noe forferdelig til meg – det betydde sikkert at jeg måtte komme meg ut! Flere år senere kunne jeg fremdeles huske ansiktet til denne soldaten, og hadde jeg truffet ham etter at jeg ble voksen er det ikke godt å si hva jeg hadde gjort!

Det var kalde vintre under krigen og mye snø, så det ble endel skigåing i Løvåsbakkene. Tyskerne prøvde å lære seg kunsten å gå på ski, men det behersket de ikke særlig godt. Det endte ofte med knall og fall, noe som resulterte i at de ødela de fine løypene vi ungene hadde laget. Soldatene kalte meg for «Skikongen», og en vinterdag dro noen av dem meg inn i spisebrakken, jeg skulle få middag! På denne tiden var det knapt med mat for folk flest, så da jeg fikk servert lapskaus med masse godt kjøtt, spiste jeg så jeg nesten ble dårlig. Soldatene sto rundt og lo av meg som var så forsluken!

Høsten 1944 ble skolen vår stengt og elevene ble fordelt mellom Frøyhall på Løtvedt og privatboligen til Margit Marthinussen i det som nå heter Nils Langhellesvei på Krohnegården. Det var en lang og strevsom skolevei i mørket, og ofte var det mye snø som gjorde det ekstra vanskelig å bakse seg oppover bakkenene.

Vi barn var vel egentlig ikke så redde for dette med krig, vi var på en måte så vant med det. Men da bombeangrepene mot ubåtbunkeren på Laksevåg startet, endret alt seg. Svermene av bombefly over dalen i retning Laksevåg førte til en intens skyting fra kanonene på Løvåshaugen. Det var så voldsomt at huset vårt ristet slik at far måtte ta ned den store veggklokken som ellers ville gått i gulvet. Vår største redsel var at flyene skulle bombe ammunisjonslageret som lå like i nærheten av gården.

Under ett av angrepene var det ett av flyene som fløy uvanlig lavt, og plutselig så vi noe som falt ut av flyet. "Nå bomber de", sa vi, men det var tre av det engelske flymannskapet som hoppet ut i fallskjerm. En landet i Traudalen, en i Krohnegården og den tredje på bysiden av Løvstakken. Senere på dagen skulle jeg besøke mine besteforeldre, og da møtte jeg på veien mange tyske soldater som hadde tatt til fange den ene av flygerne. Han måtte

gå foran soldatene, slepende på fallskjermen. Det var en opplevelse som gjorde et sterkt inntrykk på en liten gutt.

Men endelig var krigen slutt, og på Løvåsgården og gårdene rundt i dalen ble det norske flagget heist til stor jubel. Engelske og norske soldater overtok tyskernes anlegg på Løvåshaugen. Tyskerne ble avvæpnet og ribbet for det meste før de ble sendt ut av Norge til Tyskland.

Solveig og jeg fulgte med fra side-linjen på alt som skjedde, og en dag kom en tysk soldat og sa at dette kunne vi få. Det var et toraders trekkspill til Solveig og en banjo til meg! Solveig var flittig og øvde på trekkspillet, så på skolens første juletre-fest i Ungdomshuset opptrådte hun med flere melodier, bl.a. "Alle fugler små de er". I parentes bemerket ble hun i voksen alder en habil fiolinist i et orkester på Østlandet.

Jeg var ikke fullt så ivrig med øvingen på banjoen, men den første julaften etter freden bestemte jeg meg for at jeg ville opptre for mine besteforeldre og onklene og tantene mine. Da slo jeg til med "Har du sett den tredje mann", som var en stor slager den gangen, til stor fornøyelse for alle som var til stede.

Ja, dette var noen av mine barndomsminner, som selv om de ikke ligger så svært langt tilbake i tid, er veldig ulik barns hverdag i dalen

Historiske bilder

I forrige nr. av «Fyllingsdølen» gikk det frem av dagboken til Lars Løvaas at han den 9. og 10. april 1908 hadde vært i bryllup til «Berge Sælemyr og ho Herborg paa Fløyen» og at de hadde «havt det gilt». I dag kan vi vise bilde av hele bryllupslaget. (Bilde utlånt av Gunnar Sælemyr)

Berge Sælemyr drev gården Søre Sælemyr, der Sælemyr Borettslag ligger i dag. Berge var født 1878, giftet seg første gang 1899 med Berta Eriksdatter Lynghaug. Fikk to sønner, Severin og Einar som senere drev hver sin gård, Søre Sælemyr og Østre Sælemyr.

Bildet viser bryllup nr. 2 da Berge gifter seg med Herborg Malena Engelsdatter Bolstad i 1908. Disse fikk tre barn, Erling, Sverre og Klara.

Da han ble enkemann for andre gang giftet han seg med Johanna Johannesdatter Kirkebirkeland og fikk to gutter, Johannes og Bjarne.

Historiske bilder 2

Bilde utlånt av Helge Adam Egge. Slåttonn på gården Løvaas. Bildet tatt trolig rundt 1930. Mannen til høyre er Rasmus Løvaas (1862-1933). De to på slåmaskinen er ukjente.

Bildet utlånt fra Helge Adam Egge. Ivar Løvaas kjører tømmer med kjøredningen «Bukk og geit». Stokken er barket og trolig på vei til Laksevåg Mekaniske Verksted. De kjøpte av og til tømmer til båttinnredningen. Gården Nebbestølen i bakgrunnen. Bildet er trolig fra tidlig i 1930 årene

Returadresse: Kjell Sælensminde
Ørnahaugen 63
5144 Fyllingsdalen
Tlf. 55 16 01 85

Vinter ved Storavatnet

Foto: Aud Sælensminde

Send din e-postadresse til historielaget: fyllingsdalenhistorielag@live.no
Besøk vår hjemmeside: www.fyllingsdalenhistorielag.com